

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A UZUN TEZİ

SUÇLULAR YA DA DELİLER

SÖZCÜK SAYISI: 3951

Kategori: 1

Araştırma Sorusu: “Ali İpek’in “Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü” adlı yapıtında polisiye öğeler nasıl işlenmektedir?”

Mayıs 2026

İÇİNDEKİLER

1. Polisiye Roman	3
2. Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü Romanının Olay Örgüsü	5
3. Polisiye Romanların Kurgu Şablonu ve Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü Romanının Polisiye Kurgu Öğeleriyle İncelenmesi	6
3.1. Suç ve Gizem	6
3.2. Soruşturma Süreci	7
3.3. İpuçları ve Yanıltmacalar.....	8
3.4. Zaman ve Mekân Kullanımı.....	9
3.5. Gerilim ve Merak Duygusu	9
3.6. Adalet ve Ahlâki Sorgulama	11
3.7. Karakterlerin Psikolojisine Derinleşme	11
3.8. Mantıklı Çözüm ve Sonuç.....	12
4. Sonuç	14
Kaynakça	16

1. POLİSİYE ROMAN

Polisiye roman, planlı bir cinayetin işlenişi ve olay örgüsünün bu cinayetin çözülmesi etrafında kurulduğu bir edebi türdür. Bu yapıtlarda, katilin kimliğini bulmak için çalışan dedektif veya polis, okuyucu ile birlikte gizemi çözme çabasına girer. Okuyucuya roman ve olay atmosferini hissettiren romanlar, okuyucuda gerilim ve merak duygusu uyandırırken, aynı zamanda çözümlenmede kullanılan ipuçları ile okuyucunun da olaylara katılmasını sağlar. Polisiye türünün okura ilk sunulan metni 1841 yılında Edgar Allan Poe'nun kaleme aldığı *Morgue Sokağı Cinayeti* adlı kısa öyküdür. Bir anne ve kızının gizemli ölümünü konu edinen eser, polisiye edebiyatta klişe hale gelecek ve polisiye kurguyu oluşturacak öğeleri bulundurur (Ümit, 2014, s.19). Öğelerin oluşturduğu stabil şablon değişmeksizin, polisiye roman zamanla kendi içinde çeşitli alt türlere ayrılma eğilimi göstermiştir. Bu alt türlerden bazıları, suçun işlendiği ve araştırıldığı hikayelerin anlatıldığı “kim yaptı” türüdür. Diğer türü ise genellikle birden fazla suçlunun ve dedektifin bulunduğu aksiyon ağırlıklı anlatılar sunan polisiye romanlardır. Farklı olarak ise bu iki türün bir sentezi olarak kabul edilen “gerilim” türü de polisiye kurgu kapsamında önemli bir yer tutar.

Polisiye türü ortaya çıkışından sonra fazlasıyla ilgi görmüş, hızla popülerleşmiştir. Kısa bir sürede büyük bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır. Ancak polisiye türü ilk zamanlarını edebiyatın bir parçası olarak geçirmiş olsa da zamanla bu saygınlığını kaybederek edebi ağırlığı sorgulanmaya başlanmıştır. Roman türünün yaklaşık iki yüz yıl olan tarihi geçmişi birçok insan tarafından göz ardı edilmiş olup, edebi olup olmaması hakkında tartışmalar devam etmektedir. Bunun sebebi polisiye romanın gördüğü ilgiyi maddi kazanca çevirmek isteyenlerin kaleme aldığı, polisiye denemeyecek kadar vahşet içeren, polisiye kurgu şablonuna uymayan ticari amaçlı metinlerdir. Her ne kadar polisiye metinlerden uzak olsalar da edebiyat dışı olmaları edebiyat dünyasında polisiye tür üzerinde etki göstermektedir.

Türk edebiyatına çeviri eserler aracılığıyla dahil olan polisiye kurgu, toplumda kayda değer bir ilgi ile karşılanmıştır. Bu ilgi yıllar içinde azalmamış olup, polisiye romanlar ülkemizde hala fazlasıyla ilgi görmektedir. Türk edebiyatında yer alan ilk çeviri polisiye roman, Fransız yazar Ponson de Terrail'in eserlerinden biri olan *Paris Faciaları*'dır. Bu yapıt, 1881 yılında Ahmet Münif tarafından çevrilmiştir. İlk telif polisiye roman ise 1884 yılında Ahmet Mithat Efendi tarafından yazılan *Esrâr-ı Cinayet* adlı eser olarak kayda geçmiştir (Üyepazarcı, 2008, s.138). Polisiye romanın edebiyatımızda önemli bir konuma sahip olduğu, bu alanda eser veren yazarların faaliyetleri ve verdikleri eserler aracılığıyla göz önüne konulmaktadır.

Polisiye roman, planlı bir cinayetin işlenmesi ve bu cinayetin işlenişinin çözümlenmesi için uğraşılması, katilin okuyucuya da roman atmosferini hissettirerek bazen okuyucu ile gizemi çözmeye çalışan dedektif veya polis tarafından katilin bulunması etrafında şekillenen roman türüdür (Gezer, 2006, s.3). Polisiye kurgunun kendini belirtici olan birkaç önemli özelliği vardır ve bunlar edebi dönemlerde kendini gösterir. Bunlar, yıllardır değişmemiş, polisiye kurguyu oluşturan ana öğeler olarak romanlarda yer almıştır. Bu öğeler, “suç ve gizem”, “soruşturma ve dedektiflik”, “ipuçları ve kandırmacalar”, “zaman ve mekân kullanımı”, “mantıksal çözüm”, “gerilim ve merak unsuru”, “adalet teması” ve “karakterlerin psikolojisine derinleşme” olarak okuyucuların karşısına konulan polisiye romanların şablonunu oluşturmaktadır (Todorov, 2016). Ali İpek’in *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü* romanı polisiye bir romandır. Üç kardeşin çevresinde kurulan bir cinayet sorgulamasını konu alan roman, türü içeriklerine ve öğelere uyum sağlayarak kaleme alınmış, polisiye kurgu şablonuna uygun yazılmış bir roman olup, bu tezde de romanın üzerinden polisiye kurgusu incelenecektir.

2. KİMSENİN ÖLMEDİĞİ BİR CİNAYET ÖYKÜSÜ ROMANININ OLAY ÖRGÜSÜ

1983 yılında Mardin’in bir mahallesinde, karakol sorgu amiri Komiser Raci ile esnaf Tüpçü Müslüm aniden ortalıktan kaybolmuştur. Bu iki şahsın aynı anda kaybolması, çevrede çeşitli şüphelerin doğmasına sebep olmuş ve kayıpların bulunması için emniyet birimleri harekete geçmiştir.

Tanık ifadelerine göre; Tüpçü Müslüm, en son dükkânın önünde “Raciiiiii!..” şeklinde haykırırken görülmüştür. Bu esnada, Tüpçü Müslüm’ün dükkanında büyük bir patlama meydana gelmiş ve bununla dükkân alevlere bürünmüştür. Yangından bir süre önce, mahallede yaşayan üç anormal, meczup çocuğun koşarak dükkânın içine girdiklerine tanıklık eden mahalleliler bulunmaktadır. Polis, söz konusu bilgileri derlemiş ve üç meczup çocuğu sorgulanmak üzere karakola götürmüştür. Bu durumu öğrenen üç oğlanın babası olan Memduh, yıllar önceden anneleri tarafından terk edilmiş çocuklarını karakoldan kurtarma amacıyla yola çıkar ve aynı karakolda meşgul olan başka bir komiserden yardım alma isteğiyle onun sıkça bulunduğu meyhaneye yönelir. Komiser, Memduh’a çocukların masum olduğunu, davranış gereği karakola alındıklarını ve kısa bir süre içinde serbest bırakılacaklarını ifade etmiştir. Bu süreçte bir yandan da üç deli çocuğun sorgusu başlamıştır. İlk olarak, Çetin isimli çocuk sorguya alınmıştır. Çetin sorgu sırasında “yeşil ceketli” bir şahıstan bahsederek, onu tüpçü dükkanında öldürüp yaktığını ifade etmiştir. Kalan kardeşleri, Çetin’in beyanını doğrulayacak nitelikte

bulsalar da yapılan araştırmalar sonucu yanan t p  de bir cesede rastlanılmamıştır. Polis, cesedin nereye g m ld   n  öğrenme amacıyla deli kardeşlerden bir diğeri olan Nizam'dan kendilerine bir yer göstermesini talep etmiştir. Nizam ise buna karşı rastgele bir yer göstermiş, polisler gösterilen yerin kazılmasının ardından topraktan birden fazla insana ait iskelet parçaları bulmuşlardır. Yapılan incelemeler sonucunda bu kemiklerin sıkıyönetim döneminde kaybolmuş, aranmalarına rağmen bulunamamış insanlara ait olduğu anlaşılmıştır. Emniyet, bulunan kemikleri kazazede kişilerin yakınlarına teslim etmiştir. Bir yandan ise Komiser Raci ile T p   Müslüm karakola gelmiş, polisleri fazlasıyla şaşkınlığa u ratmışlardır. Bunun sonrasında çocuklar serbest bırakılmıştır. O lanların babası Memduh, Müslüm'e neden ortadan yok olduğunu sorar, T p   Müslüm ise sıkıyönetim döneminde bir suçu olmamasına rağmen aniden karakola g t r l rek Komiser Raci tarafından işkence edildiğini, bunun intikamını alma amacıyla yıllar boyu beklediğini, sonrasında da Komiser Raci'yi durmaksızın takip ederek intikam planını hazırladığını söyler. Bu takip sürecinde Raci'nin pavyonda  alışan, Alev adında bir kadına aşık olduğunu öğrenmiş, bu bilgiyi kullanarak Alev'i kaçırarak dükkânında tuttu undan da bahsetmiştir. Alev'in, pavyondan kurtulduğu için sevinmiş olduğundan, ancak Raci'nin araştırması sonucu olayı öğrenmesi ile mek na geldiğini ve o esnada da yangının çıktığını belirtmiştir.

Komiser Raci, T p   Müslüm ile Alev'i kaçırmıştır. Müslüm'e birkaç gün süresince işkence uygulamasının üstüne beraber karakola dönmüşlerdir. T p   ma azasında  etin'in  ld rd   nden bahsettiği şahsın aslında bir buti in vitrininden çalmış olduğu, sonrasında da t p   d kk nına getirdiği yeşil ceket giyen, cansız bir manken olduğu ortaya çıkmıştır.  etin bu mankeni yıllar önce annesini birlikte kaçarken gördüğü "yeşil ceketli" adama benzeterek mankeni t p  de yakmıştır.

Olayların açığa kavuşması sonucunda, geriye Memduh'un karısının evi terk edişi gizemi kalmıştır. Memduh'un kaçan eşinden gelmiş bir mektubu bulup ve okuması ile roman son bulur ( pek, 2023).

3. POLİSİYE ROMANLARIN KURGU ŞABLONU VE KİMSENİN ÖLMEDİĞİ BİR CİNAYET ÖYKÜSÜ ROMANININ POLİSİYE KURGU ÖGELERİYLE İNCELENMESİ

Polisiye romanlar yıllardır değiştirilmeyen, yaklaşık iki yüz yıldır hiçbir polisiye kurguda eksikliği görülmemiş belli özelliklere sahiptir. Bu özellikler polisiye kurguyu oluşturan, bir yapıtta olmadığı durumda tür dışı kabul edilmesine neden olacak öğelerdir. Bu özellikler her polisiye romanda görülmekte, polisiye kurgunun üzerine kurulu olduğu şablon görevini görmektedir. Bu öğeler Tzvetan Todorov'un belirlemesiyle "suç ve gizem", "soruşturma ve dedektiflik", "ipuçları ve kandırmacalar", "zaman ve mekân kullanımı", "mantıksal çözüm", "gerilim ve merak unsuru", "adalet teması" ve "karakterlerin psikolojisine iniş" olarak sekiz temada okuyucunun karşısına çıkmaktadır. (Todorov, 2016) Yapılacak olan incelemede Tzvetan Todorov'un *The Typology of Detective Fiction*¹ çalışmasındaki polisiye kurgu şablonu kullanılacaktır.

3.1. Suç ve Gizem

Polisiye kurgu bir suçun işlenmesi ile olay akışının başladığı ve bu suçun doğası, faili ve sebepleri üzerine yapılan araştırmalar üzerinde kurgulanan bir türdür. Bu suç, olayın merkezini oluşturmasıyla beraber, aynı zamanda da hikâyede hareket, aksiyon ve akıcılık sağlamaktadır. Yapıtlarda işlenen suç, çoğunlukla cinayet olarak belirtilir çünkü cinayet en yüksek dramatik gerilimi ortaya çıkarmaktadır. Bu, gerilim ve merak unsuru için de önemli bir detaydır. Ancak, bazı polisiye yapıtlarda soygun, kayıp vakaları veya psikolojik taciz gibi başka suç türleri de okuyucunun karşısına çıkabilmektedir. Suçun işlenme şekli, failin kimliği ve suçu işleme nedeni olay örgüsünün sonuna kadar gizli tutulmaktadır. Okuyucu, roman karakterleri ile bu gizemi çözmeye teşvik edilmektedir. Polisiye anlatının olay örgüsünü, ritmini ve akıcılığını suç ve onun gizemi belirlemekte olduğundan "suç ve gizem" polisiye kurguda önemli bir yer kaplamaktadır. (Todorov, 2016)

Ali İpek, *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü* romanında polisiye kurgu şablonunun en önemli unsuru olan "suç" ve "gizem" duygularını derin bir şekilde kaleme almıştır. Roman, 1983 yılında, Mardin'de geçmektedir. Karakol'un amiri Komiser Raci'nin ve esnaf Tüpçü Müslüm'ün aynı zamanda kayıplara karışması, yapıtta gizemin başlangıcıdır. Aynı zamanda

¹ Tzvetan Todorov, *The Typology of Detective Fiction* başlıklı çalışmasında polisiye anlatının temel yapısal şablonunu ortaya koymuş ve türün iki ayrı anlatı düzleminden (suçun hikâyesi ve soruşturmanın hikâyesi) oluştuğunu ileri sürmüştür. Polisiye roman kurgularının genelini açıklamada işlevsel kabul edilen bu model, çalışmada ele alınan yapıtın anlatı yapısını incelemek amacıyla kuramsal çerçeve olarak kullanılacaktır.

bununla başlayan olaylar zinciri, mahalledeki büyük suç ve soruşturma ortamını yaratmaktadır. Tanık ifadeleri, Tüpcü Müslüm'ün en son tüp dükkânının yanında “Raciiiiii!..” diye bağırırken görüldüğünü ve hemen ardından da dükkânda büyük bir patlama sonucu tüpçünün alevlere büründüğünü ortaya çıkarmakta, bu olaylar okuyucuda suç işlendiği izlenimini uyandırmaktadır. Romanda suç unsuru doğrudan bir cinayet teması olmadan, kaybolma, sebebi belirsiz ani bir patlama ve aynı anda ortadan kaybolmuş birbirleriyle sorunu olduğu izlenimi yaratılmış karakterler üzerinden işlenerek gizem atmosferini yaratırken aynı zamanda okuyucu üzerinde gerilim duygusu oluşmasını da sağlamaktadır. Patlama ve yangın gibi çarpıcı olaylar, olay örgüsünde dinamik anlatım sağlamakta, okuyucunun dikkatini arttırmakta ve gizemin akıcılığına katkıda bulunmaktadır. Olaylar, okuyucuya doğrudan anlatıcı aracılığıyla aktarılmaktadır. Bu da romanda *anlatma tekniğinin* kullanımına bir örnektir. Anlatma tekniği, gizemin yoğunlaşmasına katkıda bulunurken, patlama ve kaybolan karakterleri yorumlayıp okuyucuya sunarak roman kurgusunu derinleştirmektedir. Bu bölümde anlatma tekniğinin tercih edilmesi, okuyucunun olaylara dışarıdan ve sınırlı bilgiyle bakmasını sağlamaktadır. Anlatıcının olayları neden-sonuç ilişkisi kurmadan anlatması, polisiye kurguda gizemin korunmasına yardımcı olmakta, okuyucunun olaylar hakkında erkenden yargıya varmasını engellemektedir.

3.2. Soruşturma Süreci

Polisiyede olayın işlenmesinin ardından daima soruşturma süreci başlamaktadır. Bu süreç, sistemli ve çoğunlukla aşamalarla kaleme alınan bir bilgi toplama ve bu bilgilerin analiz edilmesi ile olayların bağdaştırılma sürecidir. Romanda suçu soruşturan dedektif veya polis, olayla ilgili bulabildiği tüm verileri toplamakta; bu veriler genellikle okuyucunun karşısına fiziksel kanıtlar, şüpheliler ve motivasyonları, görgü tanıklarının ifadeleri olarak çıkmaktadır. Süreç boyunca soruşturmacı doğru verileri edinerek, yanlış bilgilerden ise kaçınarak ipuçları ile olayların ardındaki gizli bağlantıları keşfetmeye çalışmaktadır. “Soruşturma” polisiye kurguda olay çözümünü sağlar, bu nedenle kaçınılmaz bir ögedir. (Todorov, 2016)

Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü yapıtında bu ögenin okuyucuya sunulması şüpheli üç meczup çocuğun sorguya alınması ile başlamaktadır. Bu üç çocuk mahallede yaşayan, olay anında olay yerinde görülmüş kardeşlerdir. Çocuklardan Çetin, sorguda “yeşil ceketli” birinden bahsetmiş, ve bu bireyi tüpçü dükkânında yakarak öldürmüş olduğunu söylemiştir. Kardeşleri ise bu ifadeyi doğrulamıştır. Ancak polis, yaptığı araştırmalarda herhangi bir cesede rastlamamıştır. Bunun üzerine kardeşlerden bir diğeri olan Nizam’a bir yer

göstermesi söylenmiş, sonra Nizam'ın rastgele gösterdiği yer kazılarak araştırılmıştır. Kazı sonucunda ise sıkıyönetim zamanında kaybolan kişilere ait kemikler bulunmuştur. Üç anormal çocuğun sorguya alınmasından başlayan, ifadelerin incelenmesi, araştırılma yapılması konularını kapsayan süreç, romanın temel soruşturma sürecini oluşturmaktadır. Yazar, bunu yaparken *gösterme tekniği* ve *diyalog tekniği* kullanmaktadır. "Ölmüş ceset ne lan! Düzelt onu... Cesedin kafasına isabet eden gaz fişegiyle yaşamımı yitirdiği..." (s.90) gibi diyaloglar, sorgulanan kişi veya memur figür arasında, bazen de iki memur figürü arasında anlaşmazlığın gösteriminde etkili olmaktadır. Sorgu sahnelerinde diyalog tekniğinin kullanılması, olayların doğrudan karakterler aracılığıyla aktarılmasını sağlamaktadır. Bu durum anlatıcı yönlendirmesini azaltarak olayların karakterler üzerindeki etkisinin başka yorumlardan etkilenmeden yansımaya neden olmaktadır. Çocukların sorgulandığı sahneler, doğrudan diyaloglarla aktarılmaktadır. Karakterler kendi ifadeleri ile, anlatıcı katkısı olmadan okuyucuya olay anlatımı yapmaktadır. Çocukların çelişkili ve tutarsız ifadeleri, polisiye türde sıkça başvurulan "şüpheli anlatıcı" etkisini güçlendirmekte, soruşturma sürecini daha gerçekçi kılmaktadır.

3.3 İpuçları ve Yanıltmacalar

Polisiye romanlarda okuyucunun ve soruşturmacı karakterin gerçek çözüme ulaşabilmesi amacıyla hikâyenin içerisine ipuçları yerleştirilmektedir. Ancak, bu ipuçları tamamen doğru olmayıp, yanıltıcı da olabilmektedir. Bu durum, okuyucuyu başka bir yöne yönlendirmek amacıyla kurgulanmaktadır. "Red Herring" olarak adlandırılan bu yanıltmacalar, olay çözümünü geciktirirken, gizemin de uzun süre korunmasını sağlamaktadır. Okuyucunun ilgisini canlı tutarak hikâye akıcılığını koruyarak çözüm anının etkileyiciliğini de arttırmaktadır. (Todorov, 2016)

Yapıtta *ipuçları ve yanıltmacalar* kriteri, okuyucunun çocukların rastgele ifadeleriyle bir yöne sevk edilirken, tanıklar ve araştırmalar sonucu ortaya çıkan ipuçları ile farklı yöne çekilmesi ile sunulmaktadır. Çetin'in "yeşil ceketli" bir şahsı öldürdüğünü söylemesi, kardeşlerinin bunu doğrulaması, okuyucuda olası bir suçluluğun şüphesini yaratmaktadır. Ancak, bu ifadelerin sorgulanması sonucunda olaylar farklı sonuçlara ulaşmaktadır. Bunun anlatımında, *iç çözümleme* tekniği görülmekte, Çetin'in iç dünyasındaki algılar ve kurgular anlatıcı tarafından aktarılmaktadır. Kitabın "Yeşil Ceketli" isimli bölümünde ağırlıkla görülmekte, okuyucu başta gerçek ile hayal arasındaki farkı anlayamamasına rağmen çarpık anlayışı gözlemleyebilmektedir. Yazar, bu bölümde iç çözümleme tekniğini kullanarak Çetin'in

iç dünyasını okuyucuya açmakta, gerçek ile hayal arasındaki sınırın bilinçli bir şekilde bulanıklaştırılmasını sağlamaktadır. “Yeşil ceketli adamın dükkânda ne işi vardı, neden öylece duruyordu bilmiyordu ama onun orada olması, sanki bütün dünyanın nefesini tutmasına neden oluyordu. Çetin’in zihninde bu ceket, hem can alıcı bir katil hem de boş bir kumaş parçası arasında gidip geliyordu.” (İpek, 2023, s.84). “Yeşil ceketli” figürün insan veya nesne oluşunun netleştirilememesi, polisiye kurguda yanıltmaca işlevi görmekte ve kurgunun uzatılarak çözümün ertelenmesine de yardımcı olmaktadır.

3.4. Zaman ve Mekân Kullanımı

Polisiye romanda olayın geçtiği yer ve olayın yaşandığı zaman büyük önem taşımaktadır. Mekân ve zaman, hem olayın çözümüne dair ipuçları sunar, hem de hikâyenin atmosferini oluşturmaktadır. Olayların nerede ve ne zaman geçtiğinin bilinmesi, hem mantıklı bir çözümün üretimi için, hem de okuyucunun olayları zihninde canlandırabilmesi açısından gereklidir. (Todorov, 2016)

Romanda *zaman ve mekân* etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Romanın 1983 yılında, Mardin’de geçiyor olması olay örgüsünde “sıkıyönetim” dönemi atmosferi, olayların tarihi ve toplumsal arka plan gibi yerler kaplamaktadır. Olayların geçtiği mahalle, karakol ve tüpçü dükkânı gibi yerler, hikâyenin atmosferini oluşturmaktadır. Zaman ve mekân, olayların gelişimini ve karakterlerin davranışlarını da etkilemektedir. Bu unsurun belirginleştirilmesinde ise *olay anlatımı* ve *geriye dönüş* tekniklerinden yararlanılmaktadır. Yazar bu teknikleri kullanarak karakterlerin geçmişini, travmalarını ve dönemin faaliyetlerini birleştirir. “Gözlerini kapattığında o geceye, asker postallarının yankısının taş sokakları dövdüğü o karanlık ana dönüyordu. Babasının kapı eşiğinden bir gölge gibi çekilip gidişi, üzerinden geçen onca yıla rağmen hâlâ taze bir yara gibiydi.” (İpek, 2023, s.112). Bu alıntı örnek olarak alındığında, ‘asker postalları’ imgesi dönemin sıkıyönetim koşullarına göndermede bulunurken, ‘taze bir yara’ benzetmesi de mekan ve zamanın karakterler üzerindeki psikolojik etkisini somutlaştırmaktadır. Karakol, tüpçü dükkânı, meyhane gibi ortamlar daima yaşanan olaylar beraberinde tanıtılmaktadır. Geçmişte yaşanan siyasi baskılar, kaybolan insanlar, karakterlerin geçmişleri gibi bilgilerin kaleme alımında ise geriye dönüş tekniği kullanılmaktadır.

3.5. Gerilim ve Merak Duygusu

Polisiye hikâyeler, olaylar çözülene kadar okuyucuda sürekli merak ve gerginlik hali yaratmaktadır. Bu duygular, metnin akıcılığını, hikâyenin ritmini ve olay örgüsünün ilerleyişini

belirlemektedir. Merak, ne olacağı, kimin yaptığı ve nasıl yaptığı gizemleri ile yaşanmaktadır. Gerilim ise tehlikenin yaklaşması, karakterin risk altına girmesinin hissedilmesi gibi vakalar sayesinde oluşmaktadır. Merak ve gerilim unsurlarının mevcut olmadığı durumlarda, okuyucunun hikâyeye duygusal olarak yatırım yapması mümkün olmayacak, bu durum ise okuyucunun yapıta karşı ilgisini kaybetmesine yol açacaktır. (Todorov, 2016)

Olay örgüsünün akıcılığı ve okurun ilgisi için kritik olan “gerilim ve merak duyguları”, roman boyunca gizemin korunması, olayların belirsizliği ve karakterlerin davranışları üzerinden yaratılmaktadır. Olayların nasıl gelişeceğinin belirsizliği, karakterlerin gerçek niyetleri, okuyucunun ilgisini canlı, olay akışını dinamik tutulmaktadır. Bunlar yapıtta “gösterme ve iç monolog” teknikleri ile; karakterlerin korkuları, kuşkuları ve tepkilerinin doğrudan sahnelenmesi ve sorgular sırasında çocukların iç dünyalarındaki gelgitlerin okuyucu tarafından algılanabilmesi ile sağlanmaktadır. İç monolog tekniği, karakterlerin korku, suçluluk, kafa karışıklığı, gibi duygularını doğrudan yansıtmakta, okuyucunun karakterlerle duygusal bir bağ kurmasına sebep olmaktadır. Gerilim, yalnızca olaylar ile değil, karakterlerin iç dünyasında yüzleştikleri duygular ve şüpheler üzerinden de beslenerek daha da yoğunlaşmaktadır.

3.6. Adalet ve Ahlâki Sorgulamalar

Klasik polisiyede suçlular yakalanmakta ve hak ettikleri cezayı alma; böylece adalet yerini bulmaktadır. Ancak modern polisiye türünde adalet daha karmaşık ve belirsiz alanlarda ele alınmaktadır. Bazen suçlu, yakalanmadan kaçabilmekte; bazen hukuk sisteminin çelişkileri açığa çıkmakta, bazen de okuyucu, suçlunun davranışlarını haklı bulma eğilimi göstermektedir. Adalet temasının işlenişi, polisiye romanı basit bir bulmaca olmaktan çıkararak derin bir ahlâki sorgulama alanına dönüştürmektedir. (Todorov, 2016)

Polisiye romanlarda genellikle “adalet” kavramının sorgulandığı görülmektedir. Yazarlar bazen “adalet” temasını eleştirel bir şekilde kaleme almakta, bazen de okuyucuda sorgu yaratacak şekilde kaleme almaktadırlar. *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü* yapıtında ise “adalet ve ahlâki sorgulamalar” anormal çocukların ifadeleri, polislerin davranışları, adaletin nasıl sağlandığı ve suçun ne olduğu konularında okuyucunun düşündürülmesi ile ortaya çıkarılmaktadır. Ayrıca, sıkıyönetim döneminde kaybolan kişilere ait kemiklerin bulunması, geçmişteki adaletsizlikleri de gündeme getirmektedir. Roman, sadece mevcut olayın adaletini değil, geçmişteki kayıpları ve sıkıyönetim döneminde adaletsizliğin yaygınlığını da

sorgulamaktadır. “Örgütle bağın nedir? Kimi saklıyorsun? Devlet bu yaptıklarını görmüyor mu zannediyorsun? Komünist misin? Sizin beyninizi neyle yıkamışlar?” (s.110) ifadesinde sorgu sırasında konu dışına çıkılarak etik sayılmayacak bir tavırla sıkıyönetim adı altında farklı konuların incelendiği görülmektedir. Bu sorgular, okuyucuya yalnızca “diyalog” tekniğiyle değil, “leitmotif” tekniğiyle de aktarılmaktadır. Romanda birçok defa tekrarlanan, “kayıp insanlar”, “yok olan adalet kavramı” gibi ifade ve temalar; sürekli tekrar eden “kayıp” ve “sessizlik” vurgularıyla bir araya getirilerek bir tema şekline sokulmaktadır.

3.7. Karakterlerin Psikolojisine Derinleşme

Geleneksel polisiyeler suçu bir olay olarak ele alırken, modern polisiyeler suçu bir sonuç olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda, suçun arkasındaki insan ve hikâyesine ve ruhsal süreçlere odaklanılmaktadır. Özellikle, suçluların, dedektiflerin veya kurbanların psikolojik yapıları hikâyelerin merkezine yerleştirilmektedir. Bu yaklaşım, polisiye kurguyu yalnızca bir “bulmaca çözme” deneyiminden çıkararak karakter odaklı bir derinlik kazandırmaktadır. (Todorov, 2016)

Karakterlerin psikolojik durumları polisiye kurgularda önem taşımaktadır. Karakterler olaylara psikolojik durumları ile ilişkilendirilebilecek tepkiler verecek, bağlantılı şekilde davranışlar sergileyeceklerdir. Olayların çözümlenmesinde de bu nedenle önemli yer kaplayacaktır. Bu nedenle polisiye kurguda önemli unsurlardan biri de “karakterlerin psikolojisine derinleşme” olarak görülmektedir. Ali İpek, bu derinleşmeyi romanında üç “meczip” kardeş, Çetin, İlhan ve Nizam, üzerinden işlemektedir. Kardeşlerin anneleri tarafından terk edilmeleri ve bu durumla başa çıkma yöntemleri, romanın merkezinde, özellikle yanıltıcılıkta fazlasıyla yer almaktadır. Üç kardeşin ruh halleri, geçmiş travmaları ve bunlara dayanan anormal davranışları olayın çözümünde belirleyici olmaktadır. Karakterlerin psikolojik durumları, davranış ve ifadeleri, okuyucunun onları ve olayları daha iyi anlamasını da sağlamaktadır. Bunlar *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü* yapıtında da olduğu gibi okuyucuya genellikle “iç çözümleme” veya “iç monolog tekniği” ile aktarılmaktadır. Bu romanda, Çetin, İlhan ve Nizam kardeşlerin zihinlerinden geçenler ve geçmiş travmaları iç çözümleme yöntemi ile detaylıca verilmekte; bu teknik okuyucunun karakterlere karşı empati duygusunu geliştirirken olayları içeriden anlamasını da sağlamaktadır.

Çetin, gerçeklik kaybı ve sanrısız travmayı sergilemektedir. Üç kardeşin en büyüğüdür. Annesinin gidişi ve babasının yokluğunu zihninde farklı imgelerle somutlaştırır. Bu

benzetmeler onun savunma mekanizması halini almıştır. "Çetin'in dünyasında her şey olduğundan daha büyük, daha gürültülüydü. O ceket sadece bir kumaş değil, babasının gidişinden beri odanın köşesinde bekleyen sessiz bir azaptı." (İpek, 2023, s.82). Çetin'in psikolojisinin yansıtılmasında iç çözümleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik ile soyut bir acı olan terk edilme duygusu somut bir nesne olan cekete yansıtılmaktadır. Bu durum karakterin travmatik olaylar nedeniyle zorlanan algısının gündelik düzenini göstermektedir.

Nizam, sessiz tanıklığı ve kabullenışı simgelemektedir. Nizam, çevresinde gelişen olaylar çerçevesinde sessiz ve pasif tavrıyla öne çıkmaktadır. Kabulleniciliği, özünde derin bir güvensizlik duygusundan gelmektedir. "Nizam, polisin sorularına cevap verirken bile sanki kendi sesinden korkuyordu. Onun için kelimeler, her an bir başkasına zarar verebilecek keskin cam parçaları gibiydi." (İpek, 2023, s.94). Bu alıntıdaki "keskin cam parçaları" benzetmesi karakterin otorite karşısındaki ezilmişliğini ve kendini ifade etmeye karşı kaygısını gösterir.

İlhan, savunma mekanizması olan saldırganlığı göstermektedir. Travmalarını, kardeşlerine göre daha reaktif ve korunma odaklı tavrıyla öne çıkmaktadır. "İlhan'ın bakışları, annesinin kapıdan çıktığı o son andaki gibi sabitti. Öfkesi, kimsesizliğini örtmek için giydiği çok ağır bir zırh gibi her adımda onu yoruyordu." (İpek, 2023, s.118). İlhan'ın öfkeli tavrının bir 'zırh' olarak betimlenmesi, karakterin psikolojik savunma mekanizmasının korumacılığını doğrudan gösteren bir yazınsal seçim olarak öne çıkmaktadır.

Yazarın psikolojik çözümlemeye ağırlık vermesi, polisiye türünün klişe yapısını aşarak, suçu ortaya çıkaran toplumsal ve bireysel nedenleri sorgulayan bir anlatı kurmasına olanak tanımaktadır. Bu yönüyle roman, yalnızca olay merkezli bir roman olmaktan çıkarak insan merkezli bir yapıya dönüşmüştür.

3.8. Mantıklı Çözüm ve Sonuç

Polisiye kurguda olayların sonunda her şeyin mantıklı, açıklanabilir bir şekilde çözülmesi gerekmektedir. Tesadüflere dayalı veya belirsiz çözümler, okuyucuyu tatmin etmeyecektir. İpuçları ve karakterlerin davranışları, olayın çözümüne katkı sağlamalıdır. Mantıklı bir son, yalnızca okuyucuya tatmin duygusu kazandırmakla kalmamakta, aynı zamanda gizemin çözüm aşamalarını da anlamlı hale getirmektedir. (Todorov, 2016)

Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü romanının sonunda, Komiser Raci ve Tüpçü Müslüm karakola gelmiş ve olaylar beklenmedik bir şekilde çözülmüştür. Bunun sonucunda da üç çocuk serbest kalmıştır. Olayların çözümü, her ne kadar okuyucunun beklentilerinin dışında

bir sonuca bağlanmış, geleneksel polisiyelerden farklı gelişmiş de olsa; çözüme ulaşıldıktan sonra mantıksız bir çözüm ortaya çıkmadığı belli olmaktadır. Finalde çocukların suçlu olmadığı, olayın yanlış anlaşılardan kaynaklandığı ve geçmiş travmaların etkisiyle büyümüş olduğu gerçekleri, okuyucuya mantıklı bir sonuç kurgulanmasını sağlamaktadır. Bunun sağlanması da polisiye kurguda “mantıklı çözüm ve sonuç” kriterini karşılamaktadır. Yazar Ali İpek, mantık örgüsünü kurmada “özetleme ve açıklama-yorumlama” tekniklerinden yararlanmaktadır. Romanın sonunda olayların kısaca toparlanmasıyla okuyucunun sonuçlanmanın olaylarla bağını anlaması sağlanmakta, finalde ise “adalet” temasının düşünülmesi amacıyla olay örgüsünü yorumlamaktadır.

Ali İpek’in *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü* romanı, klasik polisiye türünün dışına çıkan, özgün bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Eser, yüzeyde bir suç ve gizem hikâyesi sunarken, derin yapısında adalet, ahlâk ve insan psikolojisi gibi evrensel temaları da işlemektedir. İpek, polisiye türünün temel öğelerini kurgusunda kullanmakta ve bu yapıyı anlatım tekniklerini etkili bir şekilde kullanarak derinleştirmektedir. Anlatıcı müdahalesi ve karakter merkezli sahneleme arasında kurulan denge, olay örgüsünün sürükleyiciliğini sağlarken, karakterlerin duygusal ve ruhsal çözümlemelerine de olanak tanımaktadır. *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü* yapıtı, yalnızca bir gizemin çözümüne odaklanmayarak, bireysel ve toplumsal temaları işlemekte, “adalet” temasını eleştirmekte ve karakter davranışları üzerinde psikolojik faktörlerin etkisini göstermekte olan çok katmanlı bir anlatı örneği sunmaktadır.

SONUÇ

Ali İpek’in *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü* romanı, polisiye türünün temel yapıtaşlarını barındırmakta, bununla birlikte klasik polisiye anlatının sınırlarını da değiştirmektedir. Yapıtta suç, soruşturma, ipuçları gibi türün belirleyici unsurları yer almakta olsa da anlatının merkezinde yalnızca suç çözümü yerine suç üzerine oluşan analiz alanının çevresinde şekillenen bireysel, toplumsal ve psikolojik kırılmalar bulunmaktadır. Bu yönüyle yapıt, polisiyeyi sonuç anlamlı olmaktan çıkararak toplumsal gerçekliklerin ve bireysel travmaların sorgulanmasına imkân tanıyan bir alan, araç haline getirmektedir.

İpek’in anlatım tekniklerini çeşitlendirmesi, romanın psikolojik ve analitik olan katmanlı yapısını desteklemektedir. Anlatma, diyalog ve iç çözümleme gibi tekniklerin bir arada kullanımı, olay örgüsünün dinamikliğini arttırmakta, aynı zamanda da karakterlerin

psikolojik anlamda derinlik kazanmasını sağlamaktadır. Bunun bir örneği olarak sorgu sahnelerinde diyalog tekniğinin ağırlıklı kullanımı, anlatıcının yönlendiriciliğini azaltarak okuyucuyu bu değerlendirme sürecinde kendi değerlendirmesini yapması için teşvik etmektedir. Bu durum, polisiye türünün bazen okurdan beklediği, bazen ise okurda oluşturduğu dikkat ve şüphe becerisini güçlendirmektedir. Romanda yer alan yanıltmacalar ve türlü belirsizlikler, polisiye anlatının temel gerilim unsurlarını sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda anlatının tematik olarak derinleşmesine de katkıda bulunmaktadır. “Yeşil Ceketli” figürü buna bir örnek olarak gösterilebilmektedir ve bu gibi unsurların gerçek ile hayal arasındaki belirsizliğin sağlanmasında büyük rol oynadığını da kanıtlamaktadır. “Kimse kayıpları ölümlerden saymıyor. Kimsenin ölmediği, öldü sayılmadığı cinayetler değil midir onlar?” (s.111) olayın ironisinin insanlar üzerindeki etkisi ve durumun absürtlüğü kitabın başlığına da gönderme yapılarak gösterilebilmektedir. Suçun yalnızca bir eylem olmadığı, algı, bellek ve travma gibi zihinsel süreçlerde de etkili olduğunu göstermektedir. Yazarın bu yaklaşımı, klasik polisiye anlatılarda sıkça rastlanan kesinlik ve netlik beklentisinin bu romanda askıya alındığını ortaya koymaktadır.

Eserin türü içinde öne çıktığı bir diğer yönü ise suçun toplumsal bağlamdan bağımsız ele alınıyor olmamasıdır. Otoriter bir yönetim dönemi atmosferi, roman boyunca adalet, toplum ve birey ilişkilerinin sorgulanmasına da zemin hazırlamaktadır. Kaybolma olgusunun merkezde olması ve “ölüm” kelimesinin fiilen gerçekleşmemesi, suçun görünmez ve sistemsal boyutlarını öne çıkarmaktadır. Bu nedenler ile roman, adaletin yalnızca hukuki bir sonuç olmadığını, toplumsal bir ihtiyaç ve beklenti olduğunu öne sürmektedir. Kimsenin ölmediği durum, fiziksel kayıplar yerine psikolojik ve toplumsal yıkımlara odaklanan sembolik anlatımı göstermektedir. Karakterlerin psikolojik hallerine verilen yoğunluk, yapının insan merkezli yapısını güçlendirmektedir. “Meczip kardeş” karakterlerin, sorgu sürecindeki tutarsızlık ve belirsizlikleri, suçun tek ve basit bir neden ile açıklanamayacağının kanıtı olarak gösterilmektedir. Bu durum, bireysel deneyimlerin ve travmaların suç anlatısındaki belirleyici rolünü öne çıkarmaktadır. Roman, suçun sonuç analizlerinin nedenleri ile birlikte ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Ali İpek’in *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü*, polisiye türünün geleneksel kalıplarını kullanırken, aynı zamanda da bu sınırları psikolojik derinlik ve toplumsal eleştiri bağlamında aşmaktadır. Bu eleştirel anlatım, türü yeniden şekillendiren bir sunum ortaya koymaktadır. Roman, suçun çözümünden çok, suçun anlamı ve etkileri üzerinde durarak

okuyucuyu kesin yargılardan uzaklaştırmakta, bununla birlikte okuyucuları da sorgulayıcı bir okuma deneyimine yönlendirmektedir. Bu yönüyle eser, polisiye türünün olanaklarını genişleten, türün edebi sınırlarını aşan bir yapıt olarak değerlendirilebilmektedir.

KAYNAKÇA

- 1) İpek, A. (2023). *Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü*. İletişim Yayınları.
- 2) Çağla, S. (2024, Mart 25). *Ali İpek'in "Kimsenin Ölmediği Bir Cinayet Öyküsü" Adlı Romanı Üzerine Bir İnceleme*, Dibace.net.

Erişim adresi: <https://www.dibace.net/kitaplik/ali-ipekin-kimsenin-olmedigi-bir-cinayet-oykusu-adli-romani-uzerine-bir-inceleme/>

Erişim tarihi: 27.04.2025
- 3) Yakar, Y.M (2015), *Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatında Polisiye*, Türk Dil Kurumu.

Erişim adresi: <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/675.pdf>

Erişim tarihi: 27.04.2025
- 4) Todorov, T. (2016), *Polisiye Romanın Tipolojisi*, Oggito.com

Erişim adresi: <https://oggito.com/icerikler/polisiye-romanin-tipolojisi/22929>

Erişim tarihi: 14.05.2025
- 5) Todorov, T. (2014), "Polisiye Romanın Tipolojisi", Yasin Sofuoğlu (Çev.),
Notos Öykü, 46, 36-42.
- 6) Ateş, D. (2020, Ekim 24). Polisiye roman türünün özellikleri. *PolisiyeDurumlar.com*.

Erişim adresi: <https://www.polisiyedurumlar.com/polisiye-roman-turleri/>

Erişim tarihi: 02.06.2025